

HOTĂRÂREA CURȚII
din 22 iunie 1972*

Rita Frilli

împotriva

statului belgian

(cerere pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare,
formulată de Tribunal du travail din Bruxelles)

„Venit garantat pentru persoanele în vârstă”

Cauza 1/72

În cauza C-1/72,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Tribunal du travail din Bruxelles pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

Rita Frilli, cu domiciliul în Bruxelles,

și

Statul Belgian

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității și a articolului 2 alineatele (1) și (3) din Regulamentul nr. 3 al Consiliului din 25 septembrie 1958 privind securitatea socială pentru lucrătorii migranți în raport cu Legea belgiană din 1 aprilie 1969 de instituire a unui venit garantat pentru persoanele în vârstă

CURTEA,

constituită din R. Lecourt, președinte, J. Mertens de Wilmars, președinte de cameră, A. M. Donner, R. Monaco și P. Pescatore (raportor), judecători,

avocat general: H. Mayras,
grefier: A. Van Houtte,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Întrucât, prin hotărârea din 16 decembrie 1971, primită la Curte la 16 ianuarie 1972, Tribunal du travail din Bruxelles a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, două întrebări privind interpretarea anumitor dispoziții din Regulamentul nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO L 257,

---

* Limba de procedură: franceza.

p. 2) și din Regulamentul nr. 3 al Consiliului din 3 decembrie 1958 privind securitatea socială pentru lucrătorii migranți (JO 1958, p. 561) în raport cu aplicarea Legii belgiene din 1 aprilie 1969 de instituire a unui venit garantat pentru persoanele în vârstă;

2 întrucât, în primul rând, se solicită să se răspundă dacă venitul garantat prin această lege constituie un „avantaj social” în sensul articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68;

3 întrucât, în al doilea rând, se solicită să se răspundă dacă venitul garantat, în calitate de prestație socială necontributivă acordată de stat pentru persoanele în vârstă, constituie „prestație pentru limita de vârstă” în sensul articolului 2 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 3 sau „asistență socială” în sensul articolului 2 alineatul (3) din același regulament;

4 întrucât, având în vedere natura specifică a prestației în cauză, este necesar să fie luată în considerare, în primul rând, cea de-a doua întrebare, examinarea eventualei încadrări a venitului garantat în raport cu noțiunea de „avantaje sociale” menționate la articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68 nu poate fi luată în considerare decât în cazul în care s-a stabilit că nu este vorba de o prestație de securitate socială în sensul Regulamentului nr. 3;

5 întrucât întrebarea privind interpretarea formulată de Tribunal du travail a fost adresată în raport cu o lege care are ca obiect garantarea unui venit minim pentru bărbați și femei în vârstă de cel puțin 65 și, respectiv, 60 ani, care sunt nevoiași;

6 întrucât acest avantaj este garantat resortisanților belgieni cu o singură condiție: să aibă reședința pe teritoriul național;

7 întrucât, dimpotrivă, un cetățean străin nu poate beneficia de această lege decât cu condiția dublă de a fi resortisant al unei țări cu care Belgia a încheiat o convenție de reciprocitate în acest sens și de a fi avut efectiv reședința în Belgia timp de cel puțin cinci ani înainte de data la care ia naștere dreptul la venitul garantat;

8 întrucât din dosar reiese că reclamanta în acțiunea principală, de cetățenie italiană, care în Belgia beneficiază de pensie, în calitate de salariat în urma unei activități profesionale de scurtă durată, îndeplinește – sub rezerva unei verificări la care Tribunal du travail intenționează să procedeze – condițiile impuse de lege, cu excepția condiției de reciprocitate, în absența unei convenții între Italia și Belgia;

9 întrucât este necesar, prin urmare, în vederea soluționării litigiului pendinte în fața Tribunal du travail, să se încadreze prestația prevăzută de legea belgiană în raport cu criteriile care definesc domeniul de aplicare a Regulamentului nr. 3 în scopul de a stabili dacă condiția de reciprocitate prevăzută de această lege este aplicabilă;

10 întrucât, deși nu se poate pronunța asupra legislației belgiene în cadrul prezentei proceduri, Curtea are totuși competența de a oferi instanței naționale elementele de interpretare întemeiate pe dreptul comunitar care să o poată îndruma în evaluarea efectelor normelor interne;

11 întrucât, în conformitate cu articolul 1 litera (b) din Regulamentul nr. 3, acest regulament se aplică în cazul tuturor legislațiilor statelor membre care privesc „sistemele și categoriile de securitate socială” menționate la articolul 2 alineatele (1) și (2);

12 întrucât, din contră, în conformitate cu alineatul (3) al aceluiași articol, regulamentul nu se aplică în cazul „asistenței sociale și medicale”;

13 întrucât deși este de dorit, din punct de vedere al aplicării regulamentului, să se facă o distincție clară între sistemele legislative ce privesc securitatea socială și, respectiv, asistența, nu se poate exclude posibilitatea ca, din cauza categoriilor de persoane cărora li se adresează, a obiectivelor și a normelor de aplicare avute în vedere, anumite legislații să aparțină simultan ambelor categorii enumerate, împiedicând astfel o încadrare globală;

14 întrucât în cazul în care, prin anumite caracteristici ale sale, o legislație națională privind venitul garantat este de domeniul asistenței sociale – în special când ia în considerare gradul de nevoie drept criteriu esențial de aplicare și face abstracție de orice cerință privind perioadele de activitate profesională, apartenență sau contribuție – aceasta se apropie de securitatea socială prin faptul că renunță la evaluarea individuală, specifică asistenței, și conferă beneficiarilor o poziție definită în mod legal care dă dreptul la o prestație similară pensiilor pentru limită de vârstă menționate la articolul 2 din Regulamentul nr. 3;

15 întrucât, luând în considerare definiția largă a categoriilor de beneficiari, o astfel de lege îndeplinește în realitate o dublă funcțiune, ce constă, pe de o parte, în garantarea minimului de mijloace de subsistență pentru persoanele aflate complet în afara sistemului de securitate socială și, pe de altă parte, asigurarea unui venit suplimentar pentru beneficiarii de prestații de securitate socială insuficiente;

16 întrucât, în conformitate cu articolul 2 alineatul (1) litera (c), Regulamentul nr. 3 se aplică pentru toate „prestațiile pentru limita de vârstă”;

17 întrucât, în conformitate cu articolul 1 litera (s) din același regulament, prin „prestații” se înțelege, în sensul cel mai larg, toate tipurile de pensii și rente, inclusiv toate contribuțiile plătite din fonduri publice, precum și majorările, indemnizațiile de reevaluare sau indemnizațiile suplimentare;

18 întrucât astfel, în ceea ce privește un lucrător salariat sau asimilat care a efectuat perioade de muncă într-un stat membru în care are reședința și beneficiază de un drept la pensie, dispozițiile legislative care garantează pentru toți rezidenții în vârstă un drept la o pensie minimă protejată prin lege intră sub incidența securității sociale menționate la articolul 51 din tratat și al reglementărilor adoptate pentru punerea în aplicare a acestei dispoziții, chiar și atunci când o astfel de lege poate împiedica o asemenea încadrare pentru alte categorii de beneficiari;

19 întrucât, prin urmare, excepția lipsei unei convenții de reciprocitate nu poate fi ridicată împotriva unui astfel de lucrător, întrucât o astfel de condiție este incompatibilă cu norma privind egalitatea de tratament, care este unul din principiile fundamentale ale dreptului comunitar, consacrat în materie prin articolul 8 din Regulamentul nr. 3;

20 întrucât dificultățile pe care le poate crea, cu privire la reglementările comunitare, aplicarea sistemelor globale de protecție socială, concepute pentru întreaga populație și întemeiate pe condiția de cetățenie și cea de reședință, sunt inerente naturii unor astfel de sisteme care urmăresc să protejeze simultan salariații incluși în sistemul de securitate socială și persoanele care nu sunt incluse în sistemul respectiv;

21 întrucât, deși astfel de dificultăți nu pot fi rezolvate în totalitate decât în cadrul unei intervenții legislative a Comunității, această împrejurare nu poate, cu toate acestea, să aducă atingere drepturilor și obligațiilor instanțelor de a asigura protecția lucrătorilor migranți în cazurile în care acest fapt se dovedește posibil în temeiul respectării principiilor legislației sociale a Comunității și nu bulversează astfel sistemul legilor naționale în cauză;

22 întrucât acesta este și cazul unei persoane având calitatea de lucrător salariat sau asimilat, în sensul Regulamentului nr. 3, care intră, în temeiul unei activități profesionale anterioare, sub incidența sistemului de securitate socială al statului membru a cărui legislație privind garantarea unui venit minim pentru persoanele în vârstă este invocată;

23 întrucât, având în vedere considerentele precedente, nu pare necesară examinarea primei întrebări adresate de Tribunal du travail.

Cu privire la cheltuielile de judecată

24 Întrucât cheltuielile efectuate de către Comisia Comunităților Europene, care a prezentat observațiile Curții, nu pot face obiectul unei rambursări;

25 întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, caracter incidental față de litigiul pendinte în fața lui Tribunal du travail din Bruxelles, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

având în vedere actele de procedură,
pe baza raportului judecătorului raportor,
după ascultarea observațiilor orale ale statului belgian, ale Guvernului Republicii Italiene și ale Comisiei Comunităților Europene,
după ascultarea concluziilor avocatului general,
având în vedere Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene, în special articolele 7, 49, 51 și 177,
având în vedere Regulamentul nr. 3 al Consiliului privind securitatea socială pentru lucrătorii migranți, în special articolele 1, 2 și 8,
având în vedere Protocolul privind statutul Curții de Justiție a Comunităților Europene, în special articolul 20,
având în vedere Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Comunităților Europene,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de Tribunal du travail din Bruxelles (a unsprezecea cameră) prin Decizia din 16 decembrie 1971, hotărăște:

1) „Venitul garantat” acordat printr-o legislație de generală aplicare a unui stat membru care garantează pentru persoanele în vârstă rezidente în acest stat un drept la o pensie minimă se consideră, în cazul lucrătorilor salariați și asimilați în sensul Regulamentului nr. 3 care beneficiază, în același stat, de un drept la pensie, ca însemnând o „prestație pentru limita de vârstă” în sensul articolului 2 alineatul (1) litera (c) din același regulament.

2) Acordarea unei astfel de prestații pentru un lucrător străin care îndeplinește aceste condiții nu depinde de existența unei convenții de reciprocitate încheiate cu statul membru al cărui resortisant este respectivul lucrător.

Lecourt
Donner

Mertens de Wilmars
Monaco

Pescatore

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 22 iunie 1972.

Grefier
A. Van Houtte

Președinte
R. Lecourt